

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om Geologiska forskningscentralen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om Geologiska forskningscentralen ändras.

Avsikten är att överföra hanteringen av de bilaterala experttjänster som hör till Geologiska forskningscentralens ansvarsområde och som gäller internationell verksamhet till ett bolag under bildning. Det föreslås att aktierna i bolaget under bildning tecknas för statens räkning. Aktiebolaget ska ägas av staten och arbets- och näringsministeriet ska svara för ägarstyrningen av det.

Propositionen hänför sig till den kompletterande budgetpropositionen för 2021 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2021.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	3
3 Målsättning	6
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	6
4.1 De viktigaste förslagen.....	6
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	7
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	7
5 Alternativa handlingsvägar.....	9
6 Remissvar	9
7 Specialmotivering.....	10
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	11
9 Ikraftträdande.....	11
10 Förhållande till andra propositioner.....	11
10.1 Förhållande till budgetpropositionen	11
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	11
LAGFÖRSLAG	12
Lag om ändring av lagen om Geologiska forskningscentralen	12
BILAGA	13
PARALLELLTEXT	13
Lag om ändring av lagen om Geologiska forskningscentralen	13

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Propositionen baserar sig på arbets- och näringsministeriets initiativ. Förslaget grundar sig på information från Geologiska forskningscentralen om dess verksamhetsförutsättningar i en föränderlig omvärld. Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag i samarbete med arbets- och näringsministeriet och Geologiska forskningscentralen. En remissbehandling om ärendet har ordnats för de viktigaste intressentgrupperna och finansministeriet samt för utrikesministeriet.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Geologiska forskningscentralen är en forskningscentral som styrs av arbets- och näringsministeriet och som det föreskrivs om i lagen om Geologiska forskningscentralen (167/2011) och i statsrådets förordning om Geologiska forskningscentralen (168/2011). Enligt 1 § i lagen är Geologiska forskningscentralen ett ämbetsverk som hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde, och som är en opartisk och icke-vinstdrivande expertorganisation som är oberoende i förhållande till sina kunder. Syftet med verksamheten är enligt lagens 2 § att skapa och upprätthålla internationellt högklassig vetenskaplig kunskap och kompetens inom geologin och att producera innovationer för samhällets och näringslivets behov. Genom sin verksamhet främjar forskningscentralen näringslivets och regionernas konkurrenskraft och stöder planeringen och verkställandet av samhällspolitiken. Geologiska forskningscentralen har inga uppgifter som innefattar utövning av offentlig makt eller betydande utövning av offentlig makt.

Geologiska forskningscentralen producerar den geologiska information som samhället och näringslivet behöver och som främjar en kontrollerad och hållbar användning av jordskorpan och dess naturresurser. Forskningscentralen är också ett nationellt geodatacenter och en europeisk expert med spetskompetens inom forskningen kring mineraltillgångar samt redovisning och hållbart utnyttjande av dem. Geologiska forskningscentralen producerar information för samhällets och näringslivets behov såväl på eget initiativ som i form av gemensamma projekt eller på uppdrag. Geologiska forskningscentralen är ett ämbetsverk som omfattas av budgetekonomin och som också kan producera avgiftsbelagda experttjänster. Cirka tre fjärdedelar av Geologiska forskningscentralens verksamhet baserar sig på anslaget i statsbudgeten.

Geologiska forskningscentralen har länge deltagit i sådana forskningsprojekt som delfinansieras med offentlig finansiering för forsknings- och utvecklingsverksamhet (FoU). En del av Geologiska forskningscentralens verksamhet genomförs som avgiftsbelagd verksamhet i enlighet med lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). I Geologiska forskningscentralens verksamhet ingår inte offentligrättsliga prestationer enligt 3 § 2 punkten i lagen om grunderna för avgifter till staten. Andra prestationer (avgiftsbelagd verksamhet) utgör på årsnivå cirka 21 procent av Geologiska forskningscentralens verksamhet.

I framtiden är Geologiska forskningscentralens verksamhet ännu mer utmanande i en föränderlig omvärld, då centralen å ena sidan som statens räkenskapsverk är bunden till lagstiftningen som gäller den och till administrativa föreskrifter, och å andra sidan har ett behov av att utvidga samarbetsnätverk och stärka finansieringsstrukturen med hjälp av avgiftsbelagd verksamhet. När ämbetsverken producerar marknadsprestationer som prissätts på företagsekonomiska grunder är de verksamma på en konkurrensutsatt produktmarknad tillsammans med andra tjänsteproducenter.

RP 211/2020 rd

Ändringar i de centrala samarbetsparternas rättsliga ställning påverkar fortfarande också Geologiska forskningscentralens verksamhet och samarbetsmål och kan till och med hindra ny planering och utveckling av samarbetsformer. Vid ingången av 2015 ändrades Geologiska forskningscentralens viktiga samarbetspartner Teknologiska forskningscentralen VTT till Teknologiska forskningscentralen VTT Ab, ett icke-vinstdrivande bolag med specialuppgifter som ägs helt och hållet av staten. Forskningsinstitutet Teknologiska forskningscentralen och Geologiska forskningscentralen har samarbetat i flera årtionden både i nationella och internationella sammanhang.

Vid ingången av 2016 bildades i anslutning till Strålsäkerhetscentralen (STUK) med tanke på den internationella tjänsteverksamheten aktiebolaget STUK International Oy, som förvaltas av Strålsäkerhetscentralen. Social- och hälsovårdsministeriet sköter ägarstyrningen. En av de viktigaste orsakerna till att aktiebolaget bildades var de förändringar som skett i verksamhetsmiljön och efterfrågan på tjänsterna. Syftet med reformen var att på längre sikt exportera finländskt strål- och kärnsäkerhetskunnande till länder som börjar använda och utvecklar användningen av kärnenergi. Avsikten med bolaget är att utöver Strålsäkerhetscentralen utnyttja också andra aktörer inom branschen.

Geologiska forskningscentralen utför tillsammans med universiteten samfinansierade forsknings- och utvecklingsprojekt. Även i dessa projekt förekommer det situationer där samarbetet efter det att universitetslagen (558/2009) ändrades har försvårats när Geologiska forskningscentralen har handlat inom den ram som räkenskapsverksmodellen tillåter.

Geologiska forskningscentralen har under flera års tid genomfört internationella avgiftsbelagda exportprojekt i Afrika, Mellanöstern och Asien, antingen självständigt eller i samarbete med nationella och internationella företag. Dessa projekt har utgjort en betydande del av Geologiska forskningscentralens avgiftsbelagda verksamhet som ett tillägg till den inhemska verksamheten och projekten har bidragit till Finlands mål för hållbar utveckling. Karaktären hos Geologiska forskningscentralens verksamhet i internationella exportprojekt har delvis ändrats i riktning mot ett direkt avtalspartnerskap. Ett direkt avtalspartnerskap med organisationer i mälländerna skiljer sig bland annat i fråga om skatteförfarandena från till exempel EU-finansierad verksamhet eller verksamhet som utförs som utvecklingssamarbete. På grund av problem i anslutning till finansieringen har genomförandet av projekt som grundar sig på bilaterala avtal med organisationer i vissa mälländer bedömts vara riskfyllda.

Risker medför i synnerhet ärenden som gäller fordringar och skatter för internationell avgiftsbelagd verksamhet. Det finns vanligen inga skatteavtal mellan mälländerna och Finland. Utredningar som gäller tillämpningen av mälländernas skattelagstiftning visar att tillämpningen kan vara svår att förutse. Ett projekts skatterättsliga karaktär kan klarna först efter det att ett uppdragsavtal har ingåtts. Det finns en ökande internationell efterfrågan på Geologiska forskningscentralens expertis. Denna verksamhet utökar Geologiska forskningscentralens kunnande, förbättrar nätverken och medför således nya möjligheter för Geologiska forskningscentralen att också som ämbetsverk sköta sina lagstadgade uppgifter. I de projekt som det är tänkt att ska utgöra bolagets verksamhet förutsätter avtalsmodellen i regel gemensamt ansvar, vilket inte är möjligt för en aktör som är ett ämbetsverk. Solidariskt ansvar (joint liability) betyder att i allmänhet kan den aktör som är beställare kräva ersättning till fullt belopp av önskad aktör för den skada som har orsakats. I stora internationella upphandlingar som gäller expertarbete och som görs av statliga myndigheter finns det i regel alltid ett sådant villkor, och man går inte med på att slopa det. Villkoret kan förbjuda tillämpning av beställarens nationella upphandlingslagstiftning eller andra bestämmelser som är förpliktande för beställaren. Ett sådant avtalsvillkor tillämpas också i omfattande grad till exempel i de projekt som finansieras av Världsbanken. I

RP 211/2020 rd

fråga om statens ämbetsverk ligger ansvaret dessutom hos staten (obegränsat ansvar) och konkurslagstiftningen är inte tillämplig. Om en privat avtalspart går i konkurs eller inte klarar av att uppfylla sina avtalsförpliktelser överförs ansvaret för genomförandet av hela projektet i första hand till Geologiska forskningscentralens ansvarsområde. Och trots att konsortieparter av hävd har ett villkor som häver ömsesidigt ansvar (several and not joint liability) så kan i situationer där ett företag blir insolvent en skuld inte drivas in eller drivas in endast delvis och det arbete som indrivningen kräver och kostnaderna vara mycket stora. I fråga om konsortieavtalspartens eventuella underleverantörer kan ansvaret på samma sätt aktualiseras i enlighet med det villkor som allmänt tillämpas i avtalsverksamhet (ansvar för underleverantörens verksamhet såsom för egen verksamhet). Utan samtycke till ett sådant villkor är det inte möjligt att delta i internationella expertkonsultationer eller så minskar möjligheterna inom det geologiska forskningsområdet så att de är mycket små.

Omfattande exportuppdrag medför dessutom ofta att ämbetsverk får skatteförpliktelser som är svåra att uppfylla. När Geologiska forskningscentralen är konsult i kommersiellt syfte och i internationella avtal (länder utanför EU och i synnerhet länder som inte har ett skatteavtal) är centralens ställning med tanke på skattelagstiftningen jämförbar med privata konsultföretag, och ingen skillnad görs mellan olika bolagsformer i förhållande till skattskyldigheten.

En fysisk persons skattskyldighet är i princip omedelbart förhandenvarande om ett utländskt bolag har haft personal som arbetat i mållandet under projektets gång. En mer långvarig närvaro kan ”kontaminera” bolaget som sådant och skapar ett fast driftställe. Detta medför registreringskyldighet, vilket igen medför skyldighet att betala skatt. Om förutsättningarna för skattskyldighet uppfylls ska alla registrerings- och betalningsskyldigheter fullgöras.

Situationen kan vara den att det mellan Finland och mållandet inte finns något skatteavtal för att förhindra dubbelbeskattning eller att mållandets författningsmiljö ännu befinner sig i utvecklingsstadiet och inte har testats grundligt. Således kan tolkningen av en lokal skattelag på vissa punkter skilja sig från vad som anges och myndigheternas verksamhet är inte nödvändigtvis konsekvent.

Mållandets beskattningsförfarandep Praxis samt företagsinkomst (corporate income tax) och därmed tillämpningen av mervärdesskattelagstiftningen som en del av ett konsortium kan orsaka oförutsebara skatteprestationer i förhållande till skatt som gäller förskottsinnehållning (withholding tax).

Finansministeriet gav den 15 augusti 2018 en rekommendation (VM/1064/00.00.01/2018) om att ifall affärsmässiga principer till betydande del iaktas i verksamheten är det bra att utvärdera om det skulle vara ändamålsenligt att sköta verksamheten i affärsverks- eller bolagsform. I Konkurrenslagen (948/2011) har det gjorts ändringar (7.6.2019/721) vars syfte är att ge Konkurrens- och konsumentverket en möjlighet att effektivt övervaka marknadsbaserad prissättning, när en offentlig aktör eller en enhet som den har bestämmande inflytande över bedriver ekonomisk verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden. Det har till lagen fogats en ny 30 d § i vilken det anges att om bland annat staten eller en enhet som den har bestämmande inflytande över bedriver ekonomisk verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden, ska den ha separat redovisning för denna verksamhet. Lagens informationsbestämmelser har också ändrats.

3 Målsättning

Avsikten är att lagstiftningen om Geologiska forskningscentralen ska ändras så att förändringsfaktorer i verksamhetsmiljön beaktas på så sätt att Geologiska forskningscentralens internationella bilaterala experttjänster utvecklas som en marknadsmässig verksamhet med hjälp av ett konkurrenskraftigt bolag. Syftet med propositionen är att förbättra Geologiska forskningscentralens möjligheter att utveckla nya verksamhetsmodeller och samarbetsformer med olika forsknings- och teknologisammanslutningar. Genom den föreslagna reformen av Geologiska forskningscentralens organisation och prioriteringar eftersträvas också en ökning av antalet avgiftsbelagda marknadsprestationer. För att uppnå målet krävs det att de tjänstehelheter som ämbetsverksmodellen erbjuder görs mångsidigare och att nya verksamhetsformer utvecklas. Geologiska forskningscentralen ska som en självständig aktör kunna delta i planeringen och ordnandet av internationella kompetenskluster och sam användningen av forsknings- och analysinstrument som utvecklas i framtiden. Genom propositionen beaktas också statens mål att reformera den offentliga sektorn genom att skapa möjligheter till tätare förvaltningsövergripande samarbete och effektivare uppnående av resultat. Avsikten är att Geologiska forskningscentralen genom att förvalta de aktier som köpts för statens räkning kan producera en del av centralens uppgifter med hjälp av ett aktiebolag. De internationella bilaterala experttjänsterna ska överföras till ett aktiebolag under bildning. De verksamhetsmässiga och ekonomiska verksamhetsförutsättningarna för experttjänsterna blir således bättre. I aktiebolagsform är det lättare att utöka affärsverksamheten och konkurrenskraften samt att utveckla affärsverksamheten i enlighet med respektive behov. Även möjligheterna till användning av externa och temporära resurser är bättre i bolagsform. Dessutom kan man bättre förutse beredskapen för skattemässiga förfaranden och ansvar. Tecknandet av en försäkring är också flexiblare vid verksamhet i bolagsform.

Det säkerställs att bolagets verksamhet och Geologiska forskningscentralens verksamhet är ekonomiskt och verksamhetsmässigt åtskilda och oberoende. Detta tryggas på så sätt att arbets- och näringsministeriet svarar för ägarstyrningen av bolaget.

Bolagets verkställande direktör är inte i tjänsteförhållande, utan den verkställande direktörens ställning fastställs i ett avtal med direktören.

Bildandet av ett aktiebolag syftar till att öka förutsättningarna för Geologiska forskningscentralens internationella affärsverksamhet och begränsa de risker som förekommer vid internationell verksamhet.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Det föreslås att Geologiska forskningscentralens bilaterala internationella experttjänster ska bolagiseras, och att bolagets hela aktiestock tecknas för statens räkning i Geologiska forskningscentralens balansräkning. Avsikten är att bolaget sköter de bilaterala projekt som hör till Geologiska forskningscentralens ansvarsområde och som gäller internationell verksamhet på företagsekonomiska grunder. Arbets- och näringsministeriet svarar för ägarstyrningen av aktiebolaget. Vid styrningen följs bestämmelserna i 6 § i lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007). Arbets- och näringsministeriet ska bland annat utse sin representant till styrelsen och årligen begära en rapport om bolagets verksamhet.

Aktiebolagets ansvarsområde är de internationella experttjänsterna inom Geologiska forskningscentralens ansvarsområde. Bolaget kan vara den avtalspart som ansvarar för och genomför

ett projekt samt också beställa tjänster på underentreprenad från andra parter eller samarbeta med andra aktörer.

Nationella jämförbara företag som kan erbjuda motsvarande helhetstjänster har inte identifierats. Inom delområden som är smalare än Geologiska forskningscentralens ansvarsområde finns det också andra aktörer. Av denna orsak kan det bedömas att kapitaliseringsnivån inte medför att det föreslagna bolaget försätts i en bättre ställning än andra bolag.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för statsfinanserna

Propositionen hänför sig till den kompletterande budgetpropositionen för 2021 och avses bli behandlad i samband med den. Bolagiseringen förutsätter att det i budgeten tas in ett kapital på 0,5 miljoner euro för utgifter för bolagets bildande som ska överföras till momentet Geologiska forskningscentralens omkostnader.

Aktiebolaget har egna tillgångar som hålls åtskilda från statens tillgångar i bolagets balansräkning. Utöver resultaträkningen åtskiljs också aktiebolagets balansräkning med hjälp av separat redovisning. Bolaget drivs med inkomstfinansiering.

Kostnader orsakas av planeringen och bildandet av aktiebolaget samt det kapital som investeras i bolaget. Staten beslutar om aktiekapitalets storlek och bolagets soliditet samt fastställer ett avkastningskrav för det kapital som investeras i bolaget. Målet är att bolaget är konkurrenskraftigt i förhållande till motsvarande företag på marknaden. De långsiktiga avtal om experttjänster som ingåtts av Geologiska forskningscentralen ska i den mån det är möjligt överföras så att de finns i bolaget under bildnings namn.

Investeringen i aktier kan göras antingen genom att köpa bolagets aktier för pengar eller genom att placera kapital i bolaget under bildning med Geologiska forskningscentralens utrustning, maskiner eller andra tillgångar som apport.

Genom bolagiseringen kan man utöka den bolagiserade verksamhetens serviceförmåga och konkurrenskraft samt lönsamhet.

Skattekonsekvenser

I fråga om inkomstbeskattningen motsvarar bolagiseringen av Geologiska forskningscentralens internationella experttjänster den verksamhetsöverlåtelse som avses i 52 d § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968). Överlåtelsen kan ske utan skattepåföljder under de förutsättningar som nämns i paragrafen och med iakttagande av kontinuitetsprincipen.

Överföringen av Geologiska forskningscentralens internationella experttjänster till bolaget under bildning orsakar inga skattepåföljder. Om det till bolaget senare överförs immateriella rättigheter eller personal på basis av 43 § 1 mom. i lagen om överlåtelseskatt (931/1996) befrias samfundet också från överlåtelseskatt när de förutsättningar som anges i 52 d § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968) uppfylls i överföringarna av affärsverksamhet.

RP 211/2020 rd

Enligt 19 a § i mervärdesskattelagen (1501/1993) betraktas vid mervärdesbeskattningen som försäljning inte sådan överlåtelse av varor och tjänster i samband med att en rörelse överläts helt eller delvis som sker till den som fortsätter rörelsen och denne tar i bruk de överlåtna varorna och tjänsterna för ett ändamål som berättigar till avdrag.

Bolagiseringens konsekvenser för affärsverksamheten

För en del av de avgiftsbelagda experttjänsterna uppkommer i ett bolag bättre ekonomiska och verksamhetsmässiga förutsättningar. Dessutom möjliggör bolagsformen en effektivare hantering av risker. De mångsidigare finansieringsmöjligheter som ett aktiebolag erbjuder jämfört med ett ämbetsverk medför flexibilitet i planeringen av bolagets ekonomi i situationer där efterfrågan på tjänster varierar årligen. Bolagets inkomststruktur består av företagsekonomiska intäkter från utländska aktörer. Avsikten är att bolagets kostnadsstruktur ska hållas lätt och flexibel enligt projekthelheten. Som fasta kostnader behandlas verkställande direktörens lön eller arvode, obligatorisk ansvarsförsäkring för konsultverksamhet samt de utgifter och finansieringskostnader som förvaltningen medför. Utgifterna för den faktiska operativa verksamheten är beroende av projekten, och är i huvudsak kostnader för underentreprenad.

Efterfrågan på internationellt högklassig geoinformation har identifierats bland annat inom områdena totalutveckling av mineralsektorn, mineralpolitik och vattenkompetens (såsom konstgjort grundvatten). Inom dessa områden utförs som bäst anbuds- och projektberedning samt intresse har visats till exempel från Centralasien, Afrika och Mellanöstern. I en del av projektberedningarna fungerar det bolag som bildas som en del av ett internationellt konsortium och i en del av projektberedningarna kan det bolag som bildas fungera utanför det egentliga konsortiet som en underleverantör. Under de närmaste åren är utvecklingsutsikterna för affärsverksamheten positiva och marknaden växande, och storleken på de projekt som genomförs kommer att variera årligen och den kan inte förutsägas exakt.

Konsekvenser för organisationen och personalen

Avsikten är inte att i det skede då bolaget bildas överföra personal från Geologiska forskningscentralen till bolaget under bildning. Bolaget köper administrativa tjänster av Geologiska forskningscentralen och andra tjänsteproducenter. På den personal som överförs senare tillämpas de bestämmelser om överlåtelse av rörelse som finns i statstjänstemannalagen (750/1994). Personalens anställningsvillkor bestäms senare i enlighet med de kollektivavtal och arbetsavtal som gäller det nya bolaget. Åtminstone i den inledande fasen är avsikten att bolaget inte ska anställa någon annan personal än verkställande direktören. Bolagets styrelse väljer och avskedar verkställande direktören. Verkställande direktören ansvarar för ledningen, styrningen och övervakningen av bolagets affärsverksamhet. De uppgifter som verkställande direktören har bestäms i huvudsak med stöd av aktiebolagslagen, och i löpande förvaltningsärenden av styrelsen. Verkställande direktören lämnar styrelsen och dess ledamöter uppgifter som behövs för att styrelsen ska kunna sköta sina uppgifter. Det expertarbete som bolaget behöver ska åtminstone i den inledande fasen köpas av Geologiska forskningscentralen och av andra aktörer inom branschen som köpta tjänster till marknadspris.

Konsekvenser för Geologiska forskningscentralens verksamhet

Bolagiseringen förtydligar Geologiska forskningscentralens verksamhet i och med att ämbetsverksverksamheten och en del av den kommersiella verksamheten utgör egna helheter. Bolaget ansvarar för kommersiella avtal och projekt, arrangemangen och samarbetet i anslutning till

dem samt de därmed anslutna ansvarerna. Bolagiseringen minskar de risker som den internationella verksamheten eventuellt medför för Geologiska forskningscentralen.

Reformen har inga konsekvenser för ämbetsverkets och myndigheternas inbördes uppgifter och behörighetsförhållanden eller antalet anställda. Den ökning av den administrativa bördan som ändringarna orsakar är inte betydande, och ändringarna genomförs inom ramen för Geologiska forskningscentralens nuvarande ekonomiförvaltning på det sätt som är möjligt med tanke på bolaget under bildning. Avsikten är inte att inskränka Geologiska forskningscentralens basverksamhet. De övriga tjänsterna köps utifrån till marknadspris. I den inledande fasen av bolagets verksamhet är det delvis beroende av Geologiska forskningscentralens personal, utrustning och samarbetsnätverk. Detta beroende minskar dock när bolaget får en orderstock och partnerskapsnätverk i och med den nya verksamheten. Ämbetsverkets och bolagets personal sköter i regel sin egen organisations uppgifter.

5 Alternativa handlingsvägar

Geologiska forskningscentralen fortsätter som räkenskapsverk i sin nuvarande form. Om riskerna med den internationella verksamheten realiserar ansvarar staten för dem. Även i övrigt är det svårare att delta i internationella projekt än för ett bolag som fungerar flexiblare.

6 Remissvar

De instanser av vilka utlåtande begärdes och som lämnade utlåtande framgår av den offentliga tjänsten <http://valtioneuvosto.fi/hankkeet> med projektets nummer TEM028:00/2020. Finansministeriet påminde om de anvisningar om principerna för bolagisering av verksamheter som det meddelade 2018. Ministeriet förutsätter att det i propositionen mer ingående motiveras hur verksamhetens bättre resultat än tidigare ska genomföras i praktiken. De särskilda fördelarna med bolagsformen förblir också på en alltför allmän nivå. Det motiveras inte tillräckligt till vilka delar ett ämbetsverk inte kan bedriva verksamheten med framgång. Ministeriet anser att det är nödvändigt att affärsverksamhetens innehåll och omfattning samt resultatmålen och de övriga målen med affärsverksamheten beskrivs i propositionen. Dessutom bör bolagets uppgifter förtydligas, det är oklart om verksamheten begränsas endast till bilateralt internationellt samarbete eller om den också kan vara annan verksamhet. Det bör finnas en beskrivning av den planerade nya affärsverksamhet som genomför de uppgifter och det ansvarsområde som föreskrivs för ämbetsverket. Det har inte presenterats en uppskattning av bolagets framtida behov av personal, och en eventuell korsanvändning av personal och utrustning med ämbetsverkets resurser har inte heller beskrivits. Finansministeriet anser att enligt propositionen verkar bolaget vara beroende av ämbetsverkets personals arbetsinsats och kanske också av andra resurser.

Finansministeriet påpekar att förhållandet mellan bolaget och ämbetsverket, det vill säga arbets- och ansvarsfördelningen, inte är tydligt. Bolagets oberoende har inte motiverats tillräckligt. Enligt utlåtandet är det inte motiverat med tanke på Governance-aspekten att ägarstyrningen av bolaget sköts av ämbetsverket. En strukturändring bör inte leda till att ämbetsverkets lagstadgade uppgifter sköts av ett bolag inom ramen för konkursskydd. Bolagisering förutsätter närmare motivering. Ministeriet hänvisar till modellen för det bolag som bildades i anslutning till Strålsäkerhetscentralen där bolaget sköter alla internationella experttjänster. Dessutom uppmanar ministeriet att i avsnittet om skattekonsekvenser ta in en hänvisning till bestämmelserna i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet.

Statsrådets kansli föreslår att bolaget bör utarbeta en noggrann affärsplan som innehåller den planerade ingående balansen, resultaträkningen och finansieringsanalysen för några år samt en

så noggrann uppskattning som möjligt av utvecklingen av affärsverksamheten under de närmaste åren. Utgångspunkten bör vara att bolaget är konkurrenskraftigt i jämförelse med motsvarande företag. Motiveringen bör innehålla en noggrannare beskrivning av verksamhetens konkurrensfält och motsvarande företag och av hur hög soliditeten är i jämförelse med dessa samt en redogörelse för om en hög kapitaliseringsgrad försätter bolaget i en bättre konkurrensställning än andra bolag. Statsrådets kansli fäster uppmärksamhet också vid valet av förvaltning och styrelse så att aspekter som gäller jäv beaktas. Utrikesministeriet betonar att det i bolagets verksamhet bör säkerställas att riktlinjerna för utrikes- och säkerhetspolitiken och de nationella intressena beaktas i forskningsprojekten, innovationsverksamheten och experttjänsterna. Ministeriet påpekar också att aktiebolaget bör ha förutsättningar att sköta de statliga förpliktelserna i fråga.

De uppgifter som finansministeriet och statsrådets kansli förutsätter har tagits in i propositionen. Till arbets- och näringsministeriet har det också lämnats en preciserad affärsplan.

7 Specialmotivering

3 §. Uppgifter. I paragrafen föreslås ett nytt 3 mom. I anslutning till Geologiska forskningscentralen ska det bildas ett aktiebolag som sköter en del av forskningscentralens internationella uppgifter. Dessa uppgifter är de bilaterala internationella avgiftsbelagda experttjänster som Geologiska forskningscentralen nu sköter som ett ämbetsverk. I bolagets verksamhet iaktas aktiebolagslagen (624/2006), konkurrenslagstiftningen och andra bestämmelser som ska tillämpas på ett aktiebolags verksamhet. Bolaget ska dessutom beakta arbets- och näringsministeriets ägarstyrning. Av tekniska orsaker utfärdas paragrafen på nytt i sin helhet, eftersom momentens ordningsföljd ändras.

3 a §. Bolag som bildas i anslutning till Geologiska forskningscentralen. I propositionen föreslås det att en ny 3 a § fogas till lagen om Geologiska forskningscentralen. Enligt paragrafens 1 mom. ska ett aktiebolag som bildas i anslutning till Geologiska forskningscentralen ges rätt att förvalta internationella bilaterala experttjänster inom Geologiska forskningscentralens ansvarsområde. Det är behövligt att exportverksamhet som baserar sig på bilaterala avtal åtskiljs från ämbetsverkets andra avgiftsbelagda samfinansierade samt självfinansierade forsknings- och utvecklingsverksamhet. Att utvecklingssamarbete eller samfinansierad internationell verksamhet genomförs i bolagsform medför inga ekonomiska fördelar utan det kan försämra bolagets lönsamhet. Denna bilaterala avtalsbaserade verksamhet som det föreslås att ska skötas av ett bolag har ökat i internationella projekt, och den har medfört utmaningar samt ökat riskerna. På grund av aspekter i anslutning till finansieringen har vissa projekt som gäller internationella bilaterala avtal bedömts vara riskfyllda. Risker medför i synnerhet ärenden som gäller skatter och fordringar. Till exempel verksamhetens skatterättsliga karaktär kan eventuellt klarna först efter det att ett uppdragsavtal har ingåtts. Att ändra avtalsvillkoren i enlighet med Geologiska forskningscentralens villkor är ofta omöjligt. Aktiebolagsformen möjliggör en effektivare hantering av riskerna och en flexiblare verksamhetsform.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det om Geologiska forskningscentralens rätt att placera immateriella rättigheter, utrustning och annan i huvudsak mindre nyttjanderätt som den äger i aktiebolaget.

Paragrafens 3 mom. innehåller bestämmelser om Geologiska forskningscentralens rätt att producera administrativa tjänster och andra stödtjänster för aktiebolaget till marknadspris.

Enligt 4 mom. ska arbets- och näringsministeriet svara för ägarstyrningen av bolaget och förvaltningen av aktierna i det bolag som bildas. I bolagets verksamhet och ägarstyrningen iaktas

lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007) samt principbeslutet om statens ägarstyrningspolitik.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Avsikten är inte att göra några ändringar i statsrådets förordning om Geologiska forskningscentralen.

9 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2021.

10 Förhållande till andra propositioner

10.1 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till den kompletterande budgetpropositionen för 2021 och avses bli behandlad i samband med den.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Det är ändamålsenligt att den verksamhet som föreslås i denna proposition sköts i ett bolag, och i bolaget sköts inte uppgifter som innefattar offentlig makt eller innebär betydande utövning av offentlig makt. Den föreslagna lagen strider inte mot 124 § i grundlagen.

Lagen kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av lagen om Geologiska forskningscentralen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Geologiska forskningscentralen (167/2011) 3 §, och
fogas till lagen en ny 3 a § som följer:

3 §

Uppgifter

Forskningscentralen har till uppgift att bedriva forskning och producera experttjänster inom sitt ansvarsområde. Verksamheten kan också vara avgiftsbelagd.

Forskningscentralen utför dessutom de övriga uppgifter i anslutning till forskning och innovationsverksamhet som arbets- och näringsministeriet ger centralen i sin resultatstyrning.

Forskningscentralen kan genom det aktiebolag som bildas i anslutning till forskningscentralen sköta en del av de internationella uppgifter som centralen har.

Närmare bestämmelser om forskningscentralens uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 a §

Bolag som bildas i anslutning till Geologiska forskningscentralen

Det aktiebolag som bildas i anslutning till Geologiska forskningscentralen sköter forskningscentralens bilaterala internationella experttjänster.

Forskningscentralen kan placera immateriella rättigheter, utrustning och andra anläggningstillgångar som den äger i aktiebolaget.

Forskningscentralen kan producera administrativa tjänster och andra stödtjänster för aktiebolaget mot ersättning enligt marknadspris.

Arbets- och näringsministeriet svarar för ägarstyrningen av aktiebolaget och förvaltningen av dess aktier på det sätt som föreskrivs i 6 § i lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 5 november 2020

Statsminister

Sanna Marin

Näringsminister Mika Lintilä

Lag

om ändring av lagen om Geologiska forskningscentralen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Geologiska forskningscentralen (167/2011) 3 §, och
fogas till lagen en ny 3 a § som följer:

Gällande lydelse

3 §

Uppgifter

Forskningscentralen har till uppgift att bedriva forskning och producera experttjänster inom sitt ansvarsområde. Verksamheten kan också vara avgiftsbelagd.

Forskningscentralen utför dessutom de övriga uppgifter i anslutning till forskning och innovationsverksamhet som arbets- och näringsministeriet ger centralen i sin resultatstyrning.

Närmare bestämmelser om forskningscentralens uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

Föreslagen lydelse

3 §

Uppgifter

Forskningscentralen har till uppgift att bedriva forskning och producera experttjänster inom sitt ansvarsområde. Verksamheten kan också vara avgiftsbelagd.

Forskningscentralen utför dessutom de övriga uppgifter i anslutning till forskning och innovationsverksamhet som arbets- och näringsministeriet ger centralen i sin resultatstyrning.

Forskningscentralen kan genom det aktiebolag som bildas i anslutning till forskningscentralen sköta en del av de internationella uppgifter som centralen har.

Närmare bestämmelser om forskningscentralens uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §

Bolag som bildas i anslutning till Geologiska forskningscentralen

Det aktiebolag som bildas i anslutning till Geologiska forskningscentralen sköter forskningscentralens bilaterala internationella experttjänster.

Forskningscentralen kan placera immateriella rättigheter, utrustning och andra anläggningstillgångar som den äger i aktiebolaget.

Forskningscentralen kan producera administrativa tjänster och andra stödtjänster för aktiebolaget mot ersättning enligt marknadspris.

Arbets- och näringsministeriet svarar för ägarstyrningen av aktiebolaget och förvaltningen av dess aktier på det sätt som föreskrivs i 6 § i lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007).

Denna lag träder i kraft den 20 .